

O P V S C V L A

A R C H Æ O L O G I C A

IZDAVAČ / PUBLISHER

ARHEOLOŠKI ZAVOD FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY, FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, UNIVERSITY OF ZAGREB

IZDAVAČKI SAVJET / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Rajko BRATOŽ (Ljubljana), Andreas LIPPERT (Wien), Juraj PAVUK (Nitra),
Guido ROSADA (Padova), Elisabeth WALDE (Innsbruck), Nives MAJNARIĆ-PANDŽIĆ (Zagreb),
Tihomila TEŽAK-GREGL (Zagreb), Marin ZANINOVIĆ (Zagreb)

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNICI / EDITORS

Rajna ŠOŠIĆ KLINDŽIĆ & Domagoj TONČINIĆ

UREDNIŠTVO / EDITORIAL BOARD

Ina MILOGLAV, Domagoj TONČINIĆ, Rajna ŠOŠIĆ KLINDŽIĆ, Dino DEMICHELI, Iva KAIĆ
svi iz Zagreba / all from Zagreb

GRAFIČKO OBLIKOVANJE / GRAPHIC DESIGN

Miljenko GREGL

ADRESA IZDAVAČA / ADDRESS OF THE PUBLISHER

Arheološki zavod Filozofskog fakulteta
Department of Archaeology, Faculty of Humanities and Social Sciences
10000 ZAGREB – CROATIA
I. LUČIĆA 3 – P.O. BOX 171

RAČUNALNI PRIJELOM / COMPUTER LAYOUT

Ivanka COKOL for FF-press

PRIJEVOD NA ENGESKI / TRANSLATION TO ENGLISH

Assia BARIĆ, Ana ĐUKIĆ, Luka REP

GODIŠNJAK / ANNUAL

Izdavanje časopisa novčano podupire

ODSJEK ZA ARHEOLOGIJU FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Publishing of the journal financially supported by

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY, FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES UNIVERSITY OF ZAGREB

Službena kratica ovoga časopisa je *Opusc.archaeol. (Zagreb)* / Official abbreviation of this journal's title is *Opusc.archaeol. (Zagreb)*

URL: www.ffzg.hr/arheo/opuscula

Dostupno na / Available at Ebsco Publishing (www.ebscohost.com)

Tiskano 2015. / Printed in 2015

O P V S C V L A

ARCHÆOLOGICA

2013/2014

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
FACULTY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES,
UNIVERSITY OF ZAGREB

RADOVI ARHEOLOŠKOG ZAVODA
PAPERS OF THE DEPARTMENT
O F A R C H A E O L O G Y

SADRŽAJ CONTENTS

<i>Glavni i odgovorni urednici Editors Ivor JANKOVIĆ & Tena ŠOJER</i>	PROSLOV PROLOGUE _____ 9
<i>Filomena SIROVICA</i>	EVOLUCIJA GOVORA I JEZIKA THE EVOLUTION OF SPEECH AND LANGUAGE <i>Pregledni rad / Review paper</i> _____ 11
<i>Stišo FORENBAHER, Petra RAJIĆ ŠIKANJIĆ & Zrinka PREMUŽIĆ</i>	POD KOD BRUŠKE – ANALIZA NALAZIŠTA S OSVRTOM NA PROBLEMATIKU PRETPOVIJESNE SUHOZIDNE ARHITEKTURE POD NEAR BRUŠKA – SITE ANALYSIS WITH A VIEW ON PREHISTORIC DRYWALL ARCHITECTURE <i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____ 49
<i>Ivana MILETIĆ ČAKŠIRAN</i>	PET GROBOVA S PALAGRUŽE FIVE BURIALS FROM PALAGRUŽA <i>Stručni rad / Professional paper</i> _____ 95
<i>Martina MATIJAŠKO</i>	KERAMIKA TANKIH STIJENKI S LOKALITETA SV. KVIRIN U SISKU THIN-WALLED POTTERY FROM THE SITE SV. KVIRIN IN SISAK <i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____ 111
<i>Ivana ARTUKOVIĆ</i>	MARTIJANEC-GAMULICA. ANALIZA NALAZA PRIKUPLJENIH 1950. GODINE MARTIJANEC-GAMULICA - ANALYSIS OF FINDS FROM 1950 <i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____ 161
<i>Anamarija KURILIĆ & Zrinka SERVENTI</i>	RIMSKODOBNE FIBULE IZ FUNDUSA MUZEJA BRODSKOG POSAVLJA ROMAN-ERA FIBULAE FROM THE COLLECTION OF THE BRODSKO POSAVLJE MUSEUM <i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____ 189
<i>Ana MIŠKOVIĆ</i>	NATPIS GAJA KORNELIJA S ILOVIKA I CORNELII U LIBURNIJI THE INSCRIPTION OF GAIUS CORNELIUS FROM ILOVIK AND THE CORNELII IN LIBURNIA <i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____ 219
	U POTRAZI ZA VEZAMA IZMEĐU SOLUNA I ZADRA U KASNOJ ANTICI EXPLORING THE TIES BETWEEN THESSALONIKI AND ZADAR IN LATE ANTIQUITY

	<i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____	249
<i>Marinko TOMASOVIĆ</i>	KATEDRALA SV. TRIPUNA U KOTORU I BENEDIKTINSKA CRKVA SV. MIHOVILA NA PREVLACI KOD TIVTA – PRIMJEDBE UZ PORIJEKLO OBLIKA I DATIRANJE THE CATHEDRAL OF ST. TRYPHON IN KOTOR AND THE BENEDICTINE CHURCH OF ST. MICHAEL ON PREVLAKA NEAR TIVAT – COMMENTS ON THE DATE AND THE ORIGIN OF DESIGN	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	267
<i>Ana AZINOVIĆ BEBEK & Krešimir FILIPEC</i>	BREVARI IZ LOBORA I DRUGIH NOVOVJEKOVNIH GROBALJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE THE BREVERLS FROM LOBOR AND OTHER EARLY MODERN CEMETERIES IN NORTHWESTERN CROATIA	
	<i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____	281
<i>Marija ŠIŠA-VIVEK & Krešimir FILIPEC</i>	KERAMIČKE LULE S LOKALITETA ZOLJANI - ČEMEŠAC I CLAY PIPES FROM THE SITE ZOLJANI - ČEMEŠAC I	
	<i>Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper</i> _____	301
<i>Tihomila TEŽAK-GREGL</i>	STOJANU DIMITRIJEVIĆU U SPOMEN IN HONOUR OF STOJAN DIMITRIJEVIĆ	
	<i>Uvodnik / Introduction</i> _____	335
<i>Ivor KARAVANIĆ</i>	STOJAN DIMITRIJEVIĆ – ISTRAŽIVANJA I NASTAVA PALEOLITIKA U HRVATSKOJ STOJAN DIMITRIJEVIĆ – RESEARCH AND TEACHING PALEOLITHIC IN CROATIA	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	343
<i>Kornelija MINICHREITER</i>	PROF. DR. STOJAN DIMITRIJEVIĆ – UTEMELJITELJ KRONOLOŠKE PODJELE STARČEVAČKE KULTURE ZA SJEVERNU REGIJU PROF. DR. STOJAN DIMITRIJEVIĆ THE – FOUNDER OF THE CHRONOLOGY OF THE STARČEVO CULTURE IN THE NORTHERN REGION	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	349
<i>Bine KRAMBERGER</i>	EVALUATION OF DIMITRIJEVIĆ'S DEFINITION OF THE SOPOT CULTURE IN THE LIGHT OF RADIOCARBON DATES	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	359
<i>Maja KRZNARIĆ-ŠKRIVANKO</i>	REZULTATI DIMITRIJEVIĆEVIH ISTRAŽIVANJA SOPOTA U SVJETLU NOVIH ISTRAŽIVANJA THE RESULTS OF DIMITRIJEVIĆ'S EXCAVATIONS	

	AT SOPOT IN LIGHT OF RECENT RESEARCH	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	371
<i>Lana OKROŠA ROŽIĆ</i>	BREZOVLJANI	
	BREZOVLJANI	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	397
<i>Marcel BURIĆ</i>	KOMADIĆI I FRAGMENTI: BAPSKA NAKON	
	STOJANA DIMITRIJEVIĆA	
	PIECES AND FRAGMENTS: BAPSKA AFTER	
	STOJAN DIMITRIJEVIĆ	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	407
<i>Zorko MARKOVIĆ</i>	STOJAN DIMITRIJEVIĆ I ISTRAŽIVANJA ENEOLITIKA	
	U SJEVERNOJ HRVATSKOJ	
	STOJAN DIMITRIJEVIĆ AND STUDIES ON THE COPPER	
	AGE OF NORTHERN CROATIA	
	<i>Pregledni rad / Review paper</i> _____	419

PROSLOV

S velikim zadovoljstvom i u ime cijelog uredništva predstavljamo dvobroj 37/38 časopisa Opuscula Archaeologica koji je utemeljen 1956. godine, te s više ili manje poteškoća izlazi više od pet desetljeća. Usprkos trenutnim financijskim poteškoćama pred nama je časopis koji i ovoga puta, i to sa 19 članaka od 25 autora, na preko četiri stotine stranica, objavljuje znanstvene, pregledne i stručne tekstove visoke kvalitete.

No, ovaj dvobroj časopisa Opuscula archaeologica se razlikuje od prethodnih izdanja jer se sastoji od dva tematska poglavlja. U prvom poglavlju je jedanaest radova koji su, u skladu s tradicijom našeg časopisa, posvećeni različitim arheološkim problemima koji će kako znanstvenicima, tako i drugima, dati mogućnost dobivanja uvida, ne samo u nepoznatu arheološku građu, nego i mogućnost upoznavanja s najnovijim razmišljanjima o određenim problemima kao i njihovim mogućim rješenjima. Drugi dio broja 37/38 časopisa Opuscula archaeologica nas posebno raduje jer se sastoji od osam radova posvećenih 30-godišnjici smrti uglednog hrvatskog profesora prapovijesne arheologije Stojana Dimitrijevića. Radovi su prezentirani na skupu posvećenom Stojanu Dimitrijeviću na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 13.12.2011.

Napor koji je uredništvo časopisa uložilo u izlazak ovoga broja nije nas obeshrabrio nego potaknuo da i dalje činimo sve potrebno da bi autori i dalje imali priliku objavljivati članke za koje smatraju da doprinose arheološkoj znanosti. Za kvalitetu objavljenih priloga brinuo se cijeli tim recenzenata, čije je mišljenje i omogućilo da svaki prilog ima onu kvalitetu kakvu naš časopis i zaslužuje. Stoga na kraju svim autorima i suradnicima najsrdačnije zahvaljujemo na priložima tiskanim u ovome broju časopisa Opuscula archaeologica.

Glavni i odgovorni urednici

PROLOGUE

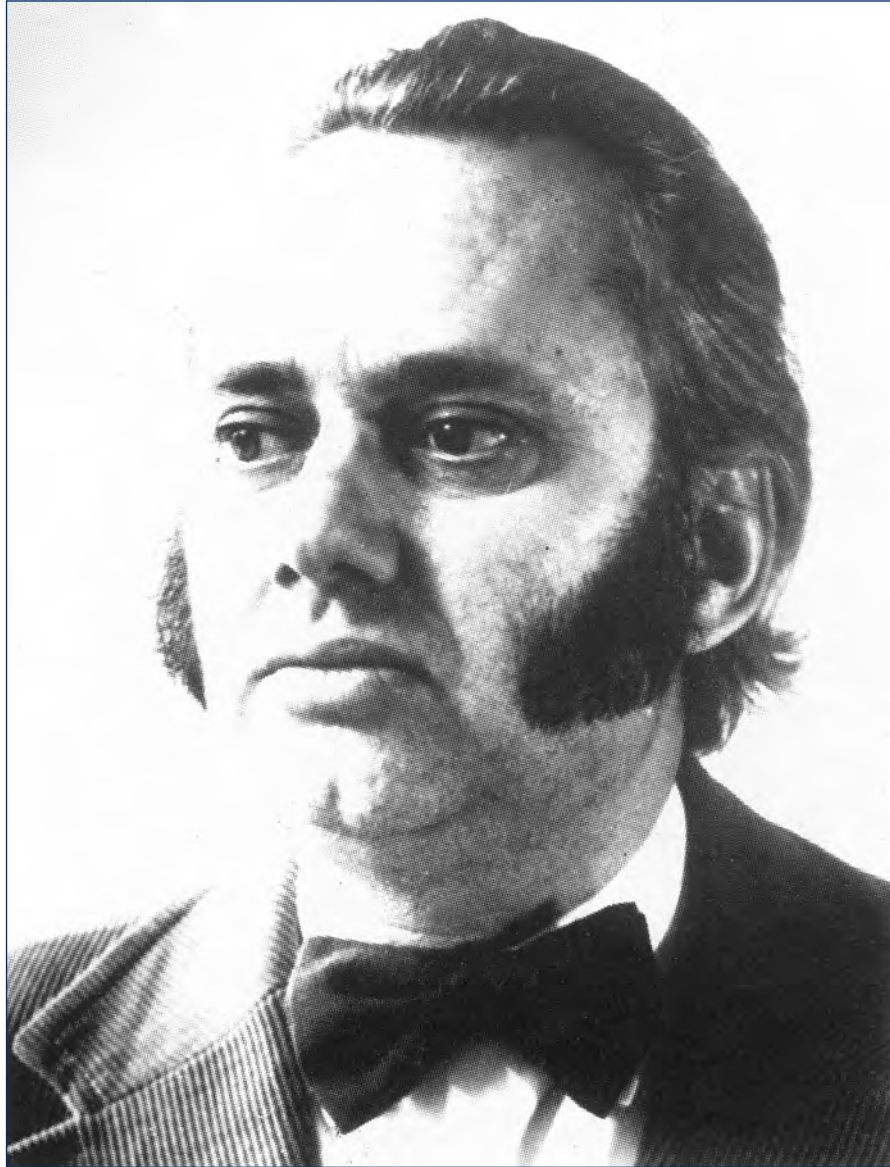
We are proud to present a double volume 37/38 of Opuscula archaeologica on behalf of the Editorial board. Since its first volume in 1956, journal Opuscula archaeologica has been publishing scientific articles in the field of archaeology and other historical disciplines. Despite current financial challenges we were able to publish 19 articles by 25 authors on more than 400 pages containing high quality original scientific articles and professional papers.

The structure of this double volume differs from previous ones because it is divided into two sections. The first section consisting of 11 articles that are, in the tradition of this journal, facing specific archaeological issues. We hope that these articles will provide information to readers on new, unpublished material and current debates. The second section contains 8 papers dedicated to the 30th anniversary of death of Professor Stojan Dimitrijević, a distinguished professor of Prehistoric Archaeology at the University of Zagreb. These papers were originally presented at the conference organized by the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb on December 13th 2011.

Various challenges presented to us during the preparation of this volume were not discouraging, but, on the contrary, gave us the additional motivation to secure the future of this journal as a platform for publication of quality scientific and professional papers by fellow scholars. Extensive team of domestic and international reviewers is the quality assurance of the published articles, and the journal as a whole.

We would like to express our gratitude to all contributors whose articles are published in this double volume.

Editors

RADOVI SA SKUPA ODRŽANOG U SPOMEN STOJANU DIMITRIJEVIĆU
NA FILOZOFSKOM FAKULTETU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU 13. 12. 2011.

PAPERS PRESENTED AT THE CONFERENCE IN HONOUR OF
STOJAN DIMITRIJEVIĆ AT UNIVERSITY OF ZAGREB,
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES 13. 12. 2011.

Kornelija MINICHREITER

PROF. DR. STOJAN DIMITRIJEVIĆ
UTEMELJITELJ KRONOLOŠKE PODJELE
STARČEVAČKE KULTURE ZA SJEVERNU REGIJU

PROF. DR. STOJAN DIMITRIJEVIĆ THE
FOUNDER OF THE CHRONOLOGY OF THE
STARČEVO CULTURE IN THE NORTHERN REGION

doi: 10.17234/OA.37.14

Pregledni rad / Review paper

UDK / UDC 929Dimitrijević:903(497.52)“634”

Primljeno/Received: 07.01.2013.

Prihvaćeno/Accepted: 10.02.2013.

Kornelija Minichreiter

Srebrnjak 17a

HR-10000 Zagreb

kornedunav@inet.hr

Prof. dr. Stojan Dimitrijević svojim vrhunskim znanstvenim radom zasadio je stablo moderne prapovijesne arheologije u Hrvatskoj iz kojeg su se razvile brojne grane – njegovi nasljednici koji temeljem njegovih otkrića i znanstvenih mišljenja nastavljaju njegov rad.

Stojan Dimitrijević, starčevačka kultura, sjeverna Hrvatska

Professor Stojan Dimitrijević, PhD planted a tree of modern-day prehistoric archaeology in Croatia with his superb scientific work, a tree which now has many branches – his followers continue his work based on his discoveries and scientific opinions.

Stojan Dimitrijević, Starčevo culture, Northern Croatia

Prof. dr. Stojan Dimitrijević svojim vrhunskim znanstvenim radom zasadio je stablo moderne prapovijesne arheologije u Hrvatskoj iz kojeg su se razvile brojne grane – njegovi nasljednici koji temeljem njegovih otkrića i znanstvenih mišljenja nastavljaju njegov rad.

Moja odluka o temi doktorske disertacije i prve knjige „Starčevačka kultura u sjevernoj Hrvatskoj“, koju sam posvetila mojem omiljenom profesoru dr. Stojanu Dimitrijeviću (Minichreiter 1992a) uslijedila je nakon velikih istraživanja starčevačkih naselja 1985.g. u Pepelani kod Virovitice¹

Professor Stojan Dimitrijević, PhD planted a tree of modern-day prehistoric archaeology in Croatia with his superb scientific work, a tree which now has many branches – his followers continue his work based on his discoveries and scientific opinions.

My decision to write my PhD thesis and my first book “The Starčevo culture in Croatia”, which I dedicated to my favorite professor Stojan Dimitrijević, PhD (Minichreiter 1992a) came after big excavations in Pepelana near Virovitica in 1985¹ (Minichreiter 1990a: 19–38; Minichreiter 1990b: 17–40;

¹ Zaštitnim arheološkim istraživanjima na trasi plinovoda Suhopolje – Pepelana obuhvaćena je površina od 400 m².

¹ The rescue archaeological excavations on the Suhopolje-pepelana gas line covered 400 m².

(Minichreiter 1990a: 19–38; Minichreiter 1990b: 17–40; Minichreiter 1992a: 17–20, sl. 22–23; Minichreiter 1992b: 17–21, sl.: 4,5,9; Minichreiter 2001: 211–212, fig. 15–17; Minichreiter 2006: 87–89, Tab. V.; Minichreiter 2007a: 178–179) i 1989.–1990. g. Zadubravlja istočno od Slavonskog Broda² (Marković & Minichreiter 2003: 151–152; Minichreiter 1992a: 29–35, 37, 41–43, sl. 20; Minichreiter 1992b: 17–23, sl. 2,3,7,8; Minichreiter 2000: 211–222; Minichreiter 2001: 199–214, fig. 4–10; Minichreiter 2006: 80–86, Tab. II., Tab. III.; Minichreiter 2007a: 173–174)³. Na žalost, u to vrijeme već je prošlo 9 godina od prerane smrti profesora Dimitrijevića i tako smo svi njegovi nasljednici ostali bez glavnog mentora. Iako sam mojim magistarskim radom 1982.g. definirala i imenovala novu kasnobrončanodobnu kulturnu grupu Gređani (Barice – Gređani) (Minichreiter 1982/1983: 7–122)⁴ i planirala nastaviti rad na problematici kasnog brončanog doba, arheološka istraživanja velikih površina starčevačkih naselja u zaštitnim radovima⁵ usmjerila su moj znanstveni interes upravo na starčevačku kulturu.

Moja sjećanja na profesora Dimitrijevića nakon završenog studija, sežu u daleku 1977. i 1978. g. kada su u Vinkovcima provedena zaštitna arheološka istraživanja velikih površina unutar zaštićene arheološke gradske zone na položajima: robne kuće Nama⁶, Jugobanka⁷ i robna kuća Zvijezda⁸ (Iskra–Janošić 1984: 143–148; Minichreiter 1992a: 23–28, sl. 21, 12–22; Minichreiter 1992b: 17–21, sl. 6; Minichreiter 2001: 200–214, fig. 18; Minichreiter 2006: 86–92).

Minichreiter 1992a: 17–20, sl. 22–23; Minichreiter 1992b: 17–21, sl.: 4,5,9; Minichreiter 2001: 211–212, fig. 15–17; Minichreiter 2006: 87–89, Tab. V.; Minichreiter 2007a: 178–179) i 1989.–1990. g. Zadubravlja istočno od Slavonskog Broda² (Marković & Minichreiter 2003: 151–152; Minichreiter 1992a: 29–35, 37, 41–43, sl. 20; Minichreiter 1992b: 17–23, sl. 2,3,7,8; Minichreiter 2000: 211–222; Minichreiter 2001: 199–214, fig. 4–10; Minichreiter 2006: 80–86, Tab. II., Tab. III.; Minichreiter 2007a: 173–174)³. Unfortunately, by that time nine years had passed since the untimely death of professor Stojan Dimitrijević, making all of his followers lose their main mentor. Although, in my Master's thesis in 1982, I had defined and named a new cultural group - Gređani (Barice – Gređani) (Minichreiter 1982/1983, 7-122)⁴ and was planning to continue my work on the problems of the late bronze age, rescue archaeological research on big area of the Starčevo culture⁵ shifted my interest precisely to the Starčevo culture.

My memories of professor Stojan Dimitrijević after graduating go back to the distant 1977 and 1978 when rescue archaeological excavations were carried out in Vinkovci at the following positions: shopping center Nama⁶, Jugobanka⁷ and shopping center Zvijezda⁸ (Iskra–Janošić 1984: 143–148; Minichreiter 1992a: 23–28, sl. 21, 12–22; Minichreiter 1992b: 17–21, sl. 6; Minichreiter 2001: 200–214, fig. 18; Minichreiter 2006: 86–92). While work was in progress at Jugobanka, professor Dimitrijević

² Zaštitnim arheološkim istraživanjima na južnoj trasi autoceste Zagreb – Lipovac obuhvaćena je površina od 6200 m².

³ Navedena literatura samo je dio objavljenih radova o starčevačkom naselju u Zadubravlju.

⁴ Navedena literatura samo je dio objavljenih radova o brončanodobnim nekropolama Barice–Gređani.

⁵ Autorica je vodila zaštitna arheološka istraživanja u Pepelani i Zadubravlju kao djelatnica tadašnjeg Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Osijeku, današnji Konzervatorski odjel u Osijeku, u kojem je radila od 1970. do 1991.g.

⁶ Tijekom 1977. godine istražena je površina od 2.632 m². Ispod rimskih Cibala otkriveni su horizonti prapovijesnih kultura od mlađeg kamenog doba, preko bakarnog, brončanog do mlađeg željeznog doba. Autorica je provela zaštitna arheološka istraživanja pod vodstvom dr. sc. Ivane Iskre Janošić tadašnje direktorice Gradskog muzeja u Vinkovcima.

⁷ Tijekom 1977. i 1978.g. na istraženoj površini od 3.660 m² otkriveni su ispod temelja gradskih termi rimskih Cibala horizonti prapovijesnih kultura od mlađeg kamenog doba, preko bakarnog, brončanog do mlađeg željeznog doba. Autorica je provela zaštitna arheološka istraživanja pod vodstvom dr. sc. Ivane Iskre Janošić tadašnje direktorice Gradskog muzeja u Vinkovcima.

⁸ Lokacija robne kuće Zvijezda na površini od 332 m² obuhvatila je 1977.g. sjeverni dio velikog tela i nadovezala se na sjeverni dio lokacije hotela Slavonija. Autorica je provela zaštitna arheološka istraživanja pod vodstvom dr. sc. Ivane Iskre Janošić tadašnje direktorice Gradskog muzeja u Vinkovcima.

² Zaštitnim arheološkim istraživanjima na južnoj trasi autoceste Zagreb – Lipovac obuhvaćena je površina od 6200 m².

³ The quoted works are only part of the published papers on the Starčevo settlement in Zadubravlje.

⁴ The quoted works are only part of the published papers on the Bronze Age necropolises of Barice-Gređani.

⁵ The author carried out rescue archaeological excavations in Pepelana and Zadubravlje as an employee of the then Regional Institute of Monument protection, today's Conservation Department in Osijek where she worked between 1970 and 1991.

⁶ In 1977, an area of 2.632 m² was excavated. Under the Roman city, remains of prehistoric cultures were found covering the Late Stone Age, Copper Age and Early Iron Age. The author carried out rescue archaeological excavations under the leadership of Ivana Iskra Janošić, PhD, the then director of the Vinkovci City Museum.

⁷ During 1977 and 1978 on an excavated area of 3.660 m², under the remains of the Roman city, remains of prehistoric cultures were found covering the Late Stone Age, Copper Age, Bronze Age and Early Iron Age. The author carried out rescue archaeological excavations under the leadership of Ivana Iskra Janošić, PhD, the then director of the Vinkovci City Museum.

⁸ In 1977, the position of the shopping center Zvijezda, covering the area of 332 m², yielded the northern part of the tell and was thusly connected to the northern part of the Hotel Slavonija position. The author carried out rescue archaeological excavations under the leadership of Ivana Iskra Janošić, PhD, the then director of the Vinkovci City Museum.

Dok su trajali radovi na terenu Jugobanke profesor Dimitrijević je s mladim asistentom Aleksandrom Durmanom jedno vrijeme istraživao lokaciju Hotela Slavonija⁹. Ova dva terena dijelila je samo kratka ulica koja ide od sjevera prema jugu do Bosuta. Naime ova dva terena nalaze se na velikom telu koji je tijekom svojeg nastajanja i trajanja bio jedna cjelina. Ulica je podijelila tel na zapadni (teren Jugobanke) i istočni dio (teren Hotela Slavonija i robne kuće Zvijezda). Tijekom istraživanja profesor Dimitrijević je često obilazio naš teren na Jugobanci i odmah mi je u početku rekao da ga zovnem ako budemo našli u starčevačkom sloju ulomke slikane keramike. Često smo ga zvali i uvijek se jako obradovao svakom primjerku slikane keramike. Onda još nisam ni slutila da će upravo starčevačka kultura biti moj životni put. Kada smo imali prekid radova od nekoliko mjeseci na lokaciji Jugobanke, pridružila sam se arheološkoj ekipi dr. Dimitrijevića na položaju Hotela Slavonija.

Sjećanje na dragog profesora Dimitrijevića veže me uz poseban događaj na terenu hotela Slavonija. Dok sam radila kao član arheološke ekipe u jednoj fazi radova veća površina terena bila je ispolirana horizontalno i u profilima iskopa. Vrlo lijepo su se prepoznavali horizonti kultura u profilima iskopa, a u tlocrtima podnice kuća i jame. Ovu situaciju trebalo je dokumentirati. Profesor Dimitrijević je trebao crtati slojeve i otkrivene tlocrte objekata. Međutim, počela je padati kiša i na upit profesora Dimitrijevića tko će držati kišobran iznad njega odmah sam se ponudila i držala mu kišobran nekoliko sati da mogu vidjeti kako on to crta profile i objekte. Izvanrednom preciznošću crtao je drvenim bojicama na milimetar papiru profile i tlocrte. Učila sam *in situ*. Naime, još za vrijeme studija svi mi, njegovi studenti, divili smo se njegovim izvanredno uspješnim crtežima terenskih profila, tlocrta i arheoloških predmeta. Njegove znanstvene radove uvijek su krasile ilustracije koje je sam crtao.

Na žalost 13. prosinca 1981.g. – samo tri godine nakon završetka velikih arheoloških radova u Vinkovcima iznenada umire profesor Dimitrijević kojemu se u zadnjim godinama svojega života po prvi puta pružila prilika da može istraživati velike površine naselja neolitika i eneolitika. Ipak uspio je znanstveno obraditi izbor iz arheoloških nalaza iz Vinkovaca i time još jednom potvrditi svoju kronološku podjelu starčevačke kulture prema stilskim karakteristikama koju je od 1969.g. objavljivao i nadograđivao. 1969.g. profesor Dimitrijević je prema vrlo skromnim dotadašnjim istraživanjima podijelio starčevačku kulturu kronološkim redom uz naglasak da

and his young assistant Aleksandar Durman spent some time researching the Hotel Slavonija position.⁹ These two sites were separated only by a short street spreading from the north to the Bosut River in the south. Namely, these two sites are situated on a big tell which functioned as one unit as it was being created. The street divided this tell into its western part (Hotel Slavonija and shopping center Zvijezda). During his research, professor Dimitrijević often visited our site at Jugobanka and told me from the start to call him if we found painted pottery in the Starčevo layer. We often called him and he was always happy to see another example of painted pottery. Back then I had no idea that the precisely the Starčevo culture would be my life. When we had a break from working at the Jugobanka, I joined professor Dimitrijević's archaeological team at Hotel Slavonija.

Remembering dear professor Dimitrijević brings me back to a special occasion at the Hotel Slavonija site. While I was working as a member of the archaeological team, a larger area of the site was polished, as were the profiles. The phases of cultures were clearly visible in the profiles, and the layout revealed house floors and pits. This situation had to be documented. Professor Dimitrijević was to draw the layers and the layouts of excavated structures. However, it started raining and professor Dimitrijević asked who would hold his umbrella. I immediately volunteered and held his umbrella for a few hours so that I could look at him drawing profiles and structures. He drew with exquisite precision, using colored pencils and graph paper to depict the layouts and the profiles. I got to learn *in situ*. Namely, during our studies all of us, his students, admired his superb drawings of site profiles, layouts and archaeological finds. His scientific papers were always adorned with illustrations he drew himself.

Unfortunately, on December 13, 1981, only three years after the big archaeological projects in Vinkovci were finished, professor Dimitrijević suddenly died. In his final years, these excavations gave the professor an opportunity to research large Neolithic and Copper Age settlements for the first time in his life. However, he managed to scientifically analyze a selection of archaeological finds from Vinkovci and once again support his chronology of the Starčevo culture based on stylistic characteristics which he had been building and expanding since 1969.

In 1969, professor Dimitrijević developed a chronology of the Starčevo culture based on very mod-

⁹ Na ovoj lokaciji otkrivena je vučedolska posuda na kojoj je prof. dr. A. Durman otkrio znakove zvijezda složenih u kalendar – najstariji kalendar u Europi.

⁹ This location yielded the vessel of the Vučedol culture which A. Durman interprets as the oldest calendar in Europe based on representations of stars and constellations.

je podjela načinjena prema stupnju hipotetičnosti odnosno realnosti:

„*Hipotetičnog karaktera*“:

Starčevo – monohrom stupanjposve hipotetičan (100%)

Starčevo – linear stupanj.....hipotetičan

Starčevo – girlandoid stupanjpoluhipotetičan

zatim realni stupnjevi:

Starčevo – spiraloid A stupanj

Starčevo – spiraloid B stupanj“ (Dimitrijević 1969: 37–38).

1974.g. objavljuje veliki rad o svojem prijedlogu kronološkog sistema starčevačke kulture za sjevernu regiju (podunavsku gravitacijsku zonu) koji je obrazložio svim dostupnim elementima (Dimitrijević 1974: 59–121). Svoju podjelu uspoređuje s još tri postojeće podjele starčevačke kulture koje su bili u upotrebi za teritorij Srbije i Vojvodine: „*Starčevačka kultura jedina je kultura u svom kompleksu s relativno zadovoljavajućom slikom vertikalnog razvoja. Dvije starije podjele, Milošićeva iz 1949/1950. i Drage Garašanin iz 1954.g. danas su ili nedovoljne (prva) ili netačne u predodbi (druga), pa su u novije vrijeme učinjeni pokušaji s moje strane da se predloži jedna potpunija i terminološki svrsishodnija kronološka šema (1969/1970), a sa strane Milutina Garašanina napor da se podjeli Drage Garašanin – novom interpretacijom nekih stupnjeva udahne više realnosti (1971)*¹⁰ (Dimitrijević 1974: 60–61).

Uvijek otvorena i britka stila profesor Dimitrijević na početku rada o problemu stupnjevanja starčevačke kulture naglašava:

“*1970. predložio sam jednu potpuniju podjelu starčevačke kulture koja je 1971.g. objavljena i u njemačkom prijevodu s izdavačkim datumom 1969.g. Pošto toj podjeli nemam što da oduzmem, a jedino mogu naći više argumenata u njenu korist, smatram nju, svojim prilogom ovom zbiru različitih kronoloških sistema. Moram odmah reći da ta podjela nije naišla na nikakav pozitivan odjek, što meni lično neće smetati da se njom i dalje služim*“ (Dimitrijević 1974: 68–69).

Starčevo – monohrom stupanj (stariji a i mlađi b)

Starčevo – linear A

Starčevo – linear B

Starčevo – girlandoid stupanj

Starčevo – spiraloid A stupanj

est research, emphasizing the hypothetical degree of the division:

„*Hypothetical in character:*

Starčevo – monochrome phasecompletely hypothetical (100%)

Starčevo – linear phase.....hypothetical

Starčevo – girlandoid phasehalf hypothetical

Then the realistic phases:

Starčevo – spiraloid A phase

Starčevo – spiraloid B phase” (Dimitrijević 1969: 37–38).

In 1974, he published a big paper discussing his idea of the chronological system for the Starčevo culture for the northern region (the Danubian gravitational zone) which he explained with all available elements (Dimitrijević 1974: 59–121). He compared his division with three existing divisions of the Starčevo culture which were in use for the territory of Serbia and Vojvodina: *The Starčevo culture is the only culture in its complex with a relatively satisfying vertical development. The two older divisions, Milošić’s from 1949/1950 and Garašanin’s from 1954 are either insufficient (the first) or incorrect (the second one), so lately I have been trying to suggest a more complete and terminologically more purposeful chronological scheme (1969/1970), and Milutin Garašanin has been trying to reinterpret Drago Garašanin’s phases to make them more realistic (1971)*¹⁰ (Dimitrijević 1974: 60–61).

In his sharp precise style, professor Dimitrijević, at the beginning of his paper on the problem of the gradation of the Starčevo culture, emphasized:

“*In 1970 I suggested a more complete division of the Starčevo culture which was published in German in 1971 and originally in 1969. Since I have nothing to remove from that division, and I can only find more arguments to support it, I consider it my contribution to this connection of different chronological systems. I must say this division did not have a positive response, which will personally not prevent me from using it*” (Dimitrijević 1974: 68–69).

Starčevo – monochrome phase (older a and younger b)

Starčevo – linear A

Starčevo – linear B

Starčevo – girlandoid phase

Starčevo – spiraloid A phase

¹⁰ S. Dimitrijević na ovom mjestu citira u bilješci slijedeću literaturu: Milošić 1950, Arandelović– Garašanin 1954, Dimitrijević 1969, Dimitrijević 1970, Dimitrijević 1971, Garašanin 1971.

¹⁰ S. Dimitrijević quotes the following bibliography in a note: Milošić 1950, Arandelović- Garašanin 1954, Dimitrijević 1969, Dimitrijević 1970, Dimitrijević 1971, Garašanin 1971.

*Starčevo – spiraloid B stupanj**Starčevo – final (?)* (Dimitrijević 1974: 82–91).

Na kraju teksta u zaključku najbolje se može doživjeti poštena i iskrena duša profesora Dimitrijevića koji vrlo hrabro iznosi svoj stav:

„Ovdje prikazan kronološki sistem treba shvatiti prije svega kao stav, da kronološki sistemi u neolitu nisu ništa vječito, on nije dogma, nije konstanta i ne pledira na petrificiranu vječnost. Ako treba, ja ću sutra taj sistem mijenjati, naravno ako se ukažu za takve promjene meritorni pokazatelji. Ali bih isto tako volio, da se prilikom neslaganja s tim sistemom operira s arheološkim materijalom, a ne s impresijama. Jer činjenica je, da do danas ni eponimni lokalitet Starčevo nije čestito publiciran, a da ni mnoga druga iskopavanja nisu dobila adekvatnu prezentaciju. Ako je ova, ovdje prikazana šema nepotpuna ili nedorečena, onda je to rezultat prije svega stanja objavljivanja u našoj prehistorijskoj arheologiji. Naravno, i moja metoda valorizacije – i materijalno–kulturalne i vremenske – lako moguće nije ispravna, jer se ne smatram nepogrešivim, ali je ona ako ništa drugo, onda bar opsežnija i potpunija od onih šema koje su do sada bile u upotrebi, a to će prije ili poslije prouzročiti i potpuniju prezentaciju bilo starih, bilo obnovljenih, bilo posve novih kronoloških sistema – a onda će se tek moći čestito o tom problemu raspravljati. Ovaj je pokušaj dakle prije svega nastojanje da se pokrene jedna opsežnija rasprava. Ako su neki dijelovi rasprave bili oštrije nego je to kod nas uobičajeno, onda želim podvući da u tome nema apsolutno ničega ličnog, nego je to način na koji ja običavam razgovarati. On je možda manje uljudan, ali je bar nedvosmisleno jasan“ (Dimitrijević 1974: 93).

U Praistoriji jugoslavenskih zemalja profesor Dimitrijević temeljem novih nalaza još detaljnije razrađuje svoju dotadašnju podjelu starčevačke kulture:

Pretklasična starčevačka kultura

Monochrome–stupanj,

Linear A–stupanj ili bijeli linearni stupanj;

Ranoklasična starčevačka kultura

Linear B–stupanj ili tamni linearni stupanj,

Girlandoid–stupanj;

Kasnoklasična starčevačka kultura

Spiraloid A–stupanj

Spiraloid B–stupanj

U okvirima kasnoklasične starčevačke kulture bit će opisan i regionalni tip Ždralovi (regionalni „final“) (Dimitrijević 1979: 237–252).

Ovakvu kronološku podjelu starčevačke kulture prema stilskim odlikama potvrdila su arheološka

*Starčevo – spiraloid B phase**Starčevo – final (?)* (Dimitrijević 1974, 82–91).

At the end of the text, in the conclusion, one can truly see professor Dimitrijević's honest and fair soul through his courageous attitude: “*The chronological system presented here should be taken as an attitude stating that chronological systems of the Neolithic are not eternal or dogmatic and does not pertain to petrified eternity. If necessary, I will change the system tomorrow, naturally, if authoritative indicators appear. But I would also like that disagreements about this systems are carried out through archaeological material and not impressions. Because it is a fact that, so far, not even the eponymous site of Starčevo has been properly published, and many other smaller research has not been properly presented. If the scheme presented here is incomplete, it is primarily a result of publishing issues in our prehistoric archaeology. Of course, my valorization method, both cultural and temporal, could very well be incorrect because I do not think I am infallible, but it is, if not more, extensive and more encompassing than the schemes used so far which will sooner or later result in a more complete presentation of old, reviewed or completely new chronological systems – and only then will we be able to discuss the problem properly. This attempt was, hence, primarily an endeavor to start a wider discussion. If some issues were discussed with more zest than is customary, then I would like to emphasize that it is absolutely not personal, but is a way in which I usually discuss. It might be less polite, but it is undoubtedly clear*” (Dimitrijević 1974: 93).

In 1979, in “Praistorija jugoslavenskih zemalja”, professor Dimitrijević had, based on new finds, made an even more detailed division of the Starčevo culture:

Pre-classic Starčevo culture

Monochrome–phase,

Linear A–phase or white linear phase;

Early classic Starčevo culture

Linear B-phase or dark linear phase,

Girlandoid-phase;

Late classic Starčevo culture

Spiraloid A-phase

Spiraloid B-phase

The regional Ždralovi type (regional “final”) will be described and discussed here within the scope of the late classic Starčevo culture (Dimitrijević 1979: 237–252).

This chronological division of the Starčevo culture according to stylistic characteristics were confirmed by archaeological excavations which ensued

istraživanja koja su uslijedila nakon smrti profesora Dimitrijevića. Dvogodišnja zaštitna istraživanja Zadubravljja na trasi autoceste Slavonski Brod – Lipovac i 16-godišnja sustavna istraživanja Galova u Slavonskom Brodu¹¹ (Minichreiter 2007b) potvrdila su u cijelosti stilske karakteristike početnog stupnja starčevačke kulture Linear A (bijeli linear). U prvoj podjeli starčevačke kulture profesor Dimitrijević je samo hipotetički izdvojio stupanj Linear A (Dimitrijević 1969: 37–38), da bi kasnije na temelju malog broja površinskih nalaza keramike na Igraču kod Bukovlja na periferiji Slavanskog Broda učvrstio svoje mišljenje o postojanju ove faze u hrvatskim prostorima (Dimitrijević 1979: 242–243). Arheološka građa otkrivena tijekom 16-godišnjih sustavnih arheoloških istraživanja na Galovu u Slavonskom Brodu koje se nalazi oko 2 km južno od Igrača¹² (Minichreiter 2007b)¹³ u potpunosti je potvrdila pretpostavke profesora Dimitrijevića o stilskim odlikama predbarbotinskog stupnja Linear A i pojavi starčevačke kulture u Hrvatskoj već u početnim fazama svoga razvitka. Glavne značajke po kojima se ovaj pretklasični – predbarbotinski stupanj izdvaja od klasičnih su zaobljene profilacije posuđa, impreso ukrašavanje grubog posuđa, dok su na finom posuđu slikani motivi samo pravolinijski. Pronalazak bijelo slikanih uzoraka na posuđu u Galovu (Minichreiter 2007c: 21–34) potvrđuju pretpostavku profesora Dimitrijevića koji je nepunih 30 godina prije ovog otkrića imenovao ovaj stupanj kao bijeli Linear A. U svojem radu 1974.g. profesor Dimitrijević ističe da Linear A stupanj započinje slikanjem bijelom bojom na finom posuđu (Dimitrijević 1974: 83). Ovaj zaključak potvrdili su ne samo nalazi bijelo slikane keramike iz Galova u Slavonskom Brodu nego i njihovo datiranje metodom C¹⁴ u najstariju fazu Linear A stupnja. Naime bijelo slikani ulomci otkriveni su u radnim zemunicama 205 i 207 i u grobnoj jami 9 koje su datirane u najstariju od tri faze izgradnje objekata unutar stupnja Linear A u starčevačkom naselju na Galovu u vrijeme od oko 6100 do 5700 cal BC (Minichreiter 2007c: 21–34,

after professor Dimitrijević's death. Two seasons of rescue excavations at Zadubravljje on the Slavonski Brod – Lipovac highway and 16 years of systematic research at Galovo in Slavonski Brod¹¹ (Minichreiter 2007b) fully confirmed the stylistic characteristics for the first phase of the Starčevo culture – Linear A (white linear). In the first division of the Starčevo culture, professor Dimitrijević described the linear A phase as hypothetical (Dimitrijević 1969: 37–38), only to confirm his opinion about the existence of this phase on the territory of Croatia based on a small number of pottery fragments found at Igrač near Bukovlje on the periphery of Slavonski Brod (Dimitrijević 1979: 242–243). Archaeological material collected during the 16 years of excavations at Galovo in Slavonski Brod, which is about 2km away from Igrač,¹² (Minichreiter 2007b)¹³ completely support professor Dimitrijević's hypotheses about the stylistic features of the pre-barbotine decoration linear A phase and the emergence of the Starčevo culture in Croatia in the early phases of its development. The main features which differentiate this pre-barbotine phase from the classic ones are vessels with a rounded body, impressing decorations of coarse pottery, and fine pottery with painted linear motifs. The finds of white painted decorations on vessels from Galovo (Minichreiter 2007c: 21–34) attest to professor Dimitrijević's suggested white painted Linear A phase which he had suggested 30 years before this discovery. In his paper from 1974, professor Dimitrijević stated that the Linear A phase started with white painting on fine pottery (Dimitrijević 1974: 83). This conclusion was confirmed not only by finds of white painted pottery from Galovo in Slavonski Brod, but also absolute carbon dates which place them into the earliest, Linear A, phase. Namely, white painted fragments discovered in working pits 205 and 207 and in grave 9 were dated to the earliest of the three phases of building these structures in the Linear A phase of the Starčevo culture in Galovo, that is, to the period between around 6100 and 5700 calBC (Minichreiter 2007c: 21–34, Minichreiter, & Krajcar Bronić 2006:

¹¹ Sustavna arheološka istraživanja odvijaju se svake godine od 1997.g. u okviru znanstveno-istraživačkog projekta „Prapovijesni identitet prvih zemljoradničkih populacija kontinentalne Hrvatske“ Instituta za arheologiju u Zagrebu. Istraženo je oko 3.000 m². Stručna voditeljica radova je autorica teksta.

¹² Površinski nalazi na Igraču koji je udaljen 2 km sjeverno od zemljišta Galovo pripadaju istom stupnju Linear A., pa obadva lokaliteta vjerojatno pripadaju istom naselju iz ranog stupnja razvitka starčevačke kulture. Pretpostavlja se da se starčevačko naselje tijekom svojeg dugotrajnog postojanja pomicalo od sjevera prema jugu (horizontalna stratigrafija) do poplavne zone rijeke Save koja je u to vrijeme plavila velike površine svoje sjeverne obale.

¹³ Ovo je samo izbor iz literature objavljene o arheološkoj građi iz Galova kod Slavanskog Broda.

¹¹ Systematic archaeological research has been carried out each year since 1977 as part of the “Prehistoric identity of first farming populations in continental Croatia” project of the Institute of Archaeology in Zagreb. Around 3.000 m² have been uncovered, headed by the author.

¹² Surface finds from Igrač, which is 12km away from Galovo, belong to the same Linear A phase, so both sites are probably parts of the same settlement dated to the early stages of the Starčevo culture. It is assumed that the Starčevo settlement moved north-south during its long existence (horizontal stratigraphy) to a frequently flooded area near the Sava River.

¹³ This is only a selection of works published on the archaeological material from Galovo near Slavonski Brod.

Minichreiter & Krajcar Bronić 2006: 5–15). Ovo iznimno značajno otkriće na Galovu pomaknulo je u kontinentalnoj Hrvatskoj dotadašnju granicu rasprostiranja znatno prema zapadu, što dokazuje da je bijeli Linear A postojao pored istočne, i na prostorima središnje Slavonije.

Značajan doprinos dopuni kronološke podjele starčevačke kulture pružila su istraživanja u Pepelani kod Virovitice gdje je autorica na temelju novih nalaza izdvojila novi stupanj Linear C koji se razvijao u zapadnoj Slavoniji za vrijeme trajanja spiraloid A stupnja u istočnoj Slavoniji i Baranji (Minichreiter 1990a: 19–38; Minichreiter 1990b: 17–40, Minichreiter 1992a: 17–20, sl. 22–23; Minichreiter 1992b: 17–21, sl.: 4,5,9; Minichreiter 2001: 211–212, fig. 15–17; Minichreiter 2006: 87–89, Tab. V.; Minichreiter 2007a: 178–179). I ova dopuna dotadašnje kronološke podjele starčevačke kulture novim stupnjem Linear C, potvrda je objavljenog mišljenja profesora Dimitrijevića koji je u svojem radu 1974.g. naveo „Postoji naime vrlo realna mogućnost, da se razvijanje dekorativnog sistema na prostranom tlu starčevačke kulture nije odvijalo u svim regijama ravnomjerno. Htio bih reći da je u nekom području u vrijeme girlandoidnog horizonta mogao trajati linearni stil, dakle linear B s produženim trajanjem, samo on tada više ne bi bio linear B, nego linear C ili D.“ (Dimitrijević 1974: 72).

Prof. Dimitrijević kroz naš znanstveni rad i dalje živi među nama. Zahvalna sam što mi je sudbina odredila da mogu časno i pošteno nastaviti njegov rad na istraživanju neolitika posebno starčevačke kulture – znanstvenog područja kojemu je prof. Dimitrijević sagradio čvrste temelje. Kao njegova studentica na tomu sam mu trajno zahvalna.

5-15). This significant discovery in Galovo changed the boundaries of the dispersion of the Starčevo culture in continental Croatia and moved them westward, proving that the white Linear A phase existed, apart from in eastern, also in central Slavonia.

Excavations in Pepelana near Virovitica greatly contributed to the chronology of the Starčevo culture because the author was able to define a new, Linear C, phase based on new finds, which developed in western Slavonia while the Spiraloid phase A existed in eastern Slavonia and Baranja (Minichreiter 1990a: 19–38; Minichreiter 1990b: 17–40, Minichreiter 1992a: 17–20, sl. 22–23; Minichreiter 1992b: 17–21, sl.: 4,5,9; Minichreiter 2001: 211–212, fig. 15–17; Minichreiter 2006: 87–89, Tab. V.; Minichreiter 2007a: 178–179). This addition to the existing chronology of the Starčevo culture, the new Linear C phase, attests to professor Dimitrijević's 1974 suggestion: *“There is, namely, a very realistic possibility that the development of decorative systems in the vast area covered by the Starčevo culture did not develop equally in all regions. I would like to say that Linear style could have been in use in the Girlandoid phase, indicating a longer Linear B phase, but it would not be Linear B, but Linear C or D.”* (Dimitrijević 1974: 72).

Professor Dimitrijević continues to live among us through our scientific work. I am grateful that fate saw fit to allow me to continue his work fairly and honestly and research the Neolithic and precisely the Starčevo culture – a scientific topic for which professor Dimitrijević had built strong foundations. As his student, I am eternally grateful.

LITERATURA / BIBLIOGRAPHY

- Arandelović–Garašanin 1954 D. Arandelović–Garašanin, *Starčevačka kultura*, Ljubljana, 1954.
- Dimitrijević 1969 S. Dimitrijević, “Starčevačka kultura u slavonsko–srijemskom prostoru i problem prijelaza starijeg u srednji neolit u srpskom i hrvatskom Podunavlju”, *Neolit i eneolit u Slavoniji*, Vukovar, 1969, 1–96.
- Dimitrijević 1970 S. Dimitrijević, “Neolit u Slavoniji i Srijemu, Pregled stanja istraživanja”, in: V. Radauš (ed.), *Zbornik radova I. znanstvenog sabora Slavonije i Baranje*, Osijek, 1970, 23–40.
- Dimitrijević 1971 S. Dimitrijević, “Das Neolithikum in Syrmien, Slawonien und Nordwestkroatien Einführung in den Stand der Forschung”, *Archaeologia Jugoslavica* 10., Beograd, 1971, 39–48.
- Dimitrijević 1974 S. Dimitrijević, “Problem stupnjevanja starčevačke kulture s posebnim obzirom na doprinos južnopanonskih nalazišta rješavanju ovih problema”, *Počeci ranih zemljoradničkih kultura u Vojvodini i srpskom Podunavlju*, Beograd, 1974, 59–121.
- Dimitrijević 1979 S. Dimitrijević, “Sjeverna zona”, in: A. Benac (ed.), *Praistorija jugoslavenskih zemalja 2. Neolit*, Sarajevo, 1979, 229–363.
- Garašanin 1971 M. Garašanin, “Genetische und chronologische Probleme des früh Keramischen Neolithikums auf dem mittleren Balkan, in: J. Todorović (ed.), *Actes du VIIIe Congres international des sciences prehistoriques et Protohistoriques*, Beograd, 1971, 73–84.
- Marković & Minichreiter 2003 Z. Marković & K. Minichreiter, “Investigation of prehistoric Sites in Croatia from 1990 to 2002, in: D.V. Grammenos (ed.), *Recent research in the Praehistory of the Balkans* Thessaloniki, 2003, 129–175.
- Milojčić 1950 V. Milojčić, *Chronologie der jüngeren Steizeit Mittel und Südosteuropas*, Berlin, 1949.
- Minichreiter 1982–1983 K. Minichreiter, “Pregled istraživanja nekropole grupe „Gređani“ u Slavoniji”, *Anali Zavoda za znanstveni rad u Osijeku*, knjiga 2., Osijek, 1982–1983., 7–123.
- Minichreiter 1990a K. Minichreiter, “Prvi rezultati arheoloških istraživanja u Pepelanama”, *Arheološka istraživanja u Podravini i kalničko–bilogorskoj regiji (Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 14)*, Zagreb, 1990, 19–38.
- Minichreiter 1990b K. Minichreiter, “Starčevačko naselje u Pepelanama kod Virovitice”, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 23, Zagreb, 1990, 17–40.
- Minichreiter 1992a K. Minichreiter, *Starčevačka kultura u sjevernoj Hrvatskoj*, Zagreb, 1992.
- Minichreiter 1992b K. Minichreiter, “Ranoneolitička arhitektura sjeverne Hrvatske”, *Poročilo o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji* 20, Ljubljana, 1992, 17–26.
- Minichreiter 2000 K. Minichreiter, “Starčevačka kultura u svijetlu najnovih otkrića u Brodskoj Posavini”, *Histria Antiqua* 6, Pula, 2000, 211–222.
- Minichreiter 2001 K. Minichreiter, “The architecture of Early and Middle Neolithic settlements of the Starčevo culture in Northern Croatia”, *Documenta Praehistorica* 28, Ljubljana, 2001, 199–214.
- Minichreiter 2006a K. Minichreiter, “Development of the Starčevo culture in the Territory of Continental Croatia”, in: N. Tasić & C. Grozdanov (eds.), *Homage to Milutin Garašanin* Beograd, 2006, 79–97.
- Minichreiter 2007a K. Minichreiter, “The First Farmers of Northern Croatia”, in: M. Spataro & P. Biagi (eds.), *A short Walk through the Balkans: The First Farmers of the Carpathian Basin and adjacent Regions*, Trieste, 2007, 171–182.
- Minichreiter 2007b K. Minichreiter, *Slavonski Brod, Galovo: deset godina arheoloških istraživanja*, Zagreb, 2007.

- Minichreiter 2007c K. Minichreiter, "Bijelo slikani linear A stupanj starčevačke kulture u Hrvatskoj", *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 24, Zagreb, 2007, 21–34.
- Minichreiter
& Krajcar Bronić 2006 K. Minichreiter, & I. Krajcar Bronić, "Novi radiokarbonski datumi rane starčevačke kulture u Hrvatskoj", *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 23, Zagreb, 2006, 5–16.

